

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

NOVEL·LÈ

LA COSTERA

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LA LINGUA

AJUNTAMENT
DE NOVEL·LÈ

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Alfons Vila Moreno

GRAFISME
Esperança Martínez

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Novetlè, 207

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Novetlè

ISBN: 978-84-482-6137-5
Depòsit legal: V-3053-2016

Impressió: gràfiques **vimar**
Alzira de Pego, 11 • Tel. 96 159 43 31 • Pícnova • València

www.avl.gva.es

NOVEL·LÈ

El municipi de Novetlè forma part de la comarca de la Costera i té una extensió d'1,5 km². Limita al nord amb Torrella, Vallés i Xàtiva, i a l'oest, amb la Granja de la Costera, al sud-oest, al sud i a l'est, amb Xàtiva. A més posseïx uns trossets dins del terme de Xàtiva, que conformen una partida denominada *el Merí*. El terme municipal queda delimitat al nord-est pel riu Cànyoles, i al sud, per la serra de Vernissa. Està situat, per tant, dins de la denominada tradicionalment *horta de Xàtiva*.

Orogràficament cal distingir entre la planura de la part nord-oest i la suau costera que ocupa el vessant septentrional de la serra de Vernissa. Històricament, la diferència entre estes dos parts del terme han estat marcades per la séquia Comuna de Novetlè i la carretera comarcal de Xàtiva a Ontinyent que, a més, limitava el nucli urbà, situat en la cota immediatament superior a la séquia, com succeïa en tots els pobles regats amb les aigües del riu dels Sants (les del riu Cànyoles no són aprofitables pel fort desnivell que presenta el llit). D'esta manera, mentre que en la part alta els cultius eren de secà (oliveres, garrofers, ametlers i vinya), al nord-oest del poble s'estenia una estreta franja regada per les aigües de la séquia de la Vila, que comptava amb els ramals del Terç i de la séquia Comuna i en la qual es cultivaven tota classe d'hortalisses i de cereals.

En els anys vint del segle XX van arribar les aigües dels motors de la Innovadora (Canals) i el Tatxero (Xàtiva), i es van començar les plantacions de cítrics, que alternaren amb el cultiu de les maduixes i les tomaques entre els anys seixanta i noranta. Actualment, l'antic secà s'ha convertit pràcticament en un monocultiu de tarongers, regat per degoteig amb les aigües del pou de Raga de Canals. Però, durant les últimes dècades, alguns problemes relacionats amb l'arribada de l'aigua a les terres regades per les files de la Vila, la construcció d'una carretera de circumval·lació i d'una nova línia ferroviària, la instal·lació d'un polígon industrial i el creixement urbà han fet desaparèixer quasi per complet els camps de la zona de regadiu, per l'escassa rendibilitat del cultiu de la taronja.

Es tenen escasses notícies de l'alqueria de mossén Tallada, que és com apareix documentat el poble en un principi. A partir de mitjan segle XVI en la documentació s'observa la distinció entre el cognom Tallada i el lloc de Novetlè, que inicialment trobem escrit amb la grafia *Novelle* i després amb la forma *Novelé*. Actualment el nom oficial del poble és *Novetlè/Novelé*.

La família Tallada –veïns de Xàtiva– eren els senyors territorials del lloc. A principis del segle XVII es van unir, per herència, les dos branques familiars i van passar a ser barons de Manuel, amb domini sobre altres llogarets de la rodalia. En 1648 Tomàs Tallada va constituir una primogenitura vinculada als hereus d'este cognom, encara que en extingir-se la branca directa, a finals del segle XVIII, la possessió d'estos llocs va passar, per herència col·lateral, a la família Castellví, comtes del Castellar i de Carlet.

Demogràficament, la població ha sigut sempre reduïda. A principis del segle XVII hi havia unes 160 persones, xifra que no es va tornar a recuperar fins al segle XVIII. En 1900 hi havia 612 habitants, i en el cens de 1940, 772 persones. Després d'una emigració en la dècada dels noranta, que va deixar el poble en 585 habitants, la població ha crescut en les últimes dècades fins a arribar als 876 habitants en 2014, majoritàriament valencianoparlants.

El creixement urbanístic, demogràfic i també industrial de Novetlè es deu a l'aprovació d'un ambiciós pla urbanístic i industrial, la primera fase del qual és de 1996. Però la dràstica reducció del cultiu agrícola no ha pogut ser compensada per l'arribada de nova mà d'obra local al polígon i el visible creixement urbà dels últims anys és conseqüència directa de la creació de zones dormitori en les noves àrees urbanitzades.

La parròquia va ser erigida en 1537, dins del procés de creació de noves parròquies de moriscos, i està dedicada a la Mare de Déu del Roser, a qui dediquen les festes a finals del mes d'agost, juntament amb les dedicades al Crist del Perdó i a la Divina Aurora. Últimament també s'ha afegit un dia dedicat a Sant Diego, en record de la festa que antigament tenia lloc en la casa que els caputxins posseïen en la penya de Sant Diego, que, tot i ser del terme de Xàtiva, queda prop del poble.

El municipi comptava amb tres cases senyoriales: el palau dels Tallada, que va desaparèixer en el segle XIX; el dels Villesques, que fou assolat en l'últim terç del segle XX, i la denominada casa de l'Hort, que originàriament estava als afores del poble, i que ha sigut rehabilitada i convertida en casa de la vila i centre cultural.

NOVEL·LÈ

Orografia

Serra de Vernissa

Hidrografia natural

Barranc de Carolina
Barranc de Garí
Barranc de la Casa de Reig
Barranc de la Mina
Barranc de Vernissa

Barranc del Cementeri
Barranc del Cementeri Vell
Barranc Fondo
Riu Cànyoles

Hidrografia artificial

Depòsit d'Aigua
Séquia Comuna
Séquia de la Vila

Séquia del Terç
Séquia Santa

Poblament

Casa de Reig
Casa de Tormo
Casa de Tortosa
Casa del Floc

Caseta del Cup
Novel·lè
Palau dels Villesques

Partides i paratges

el Calvari
el Merí
el Pla de Vernissa

la Vila
Vernissa

Vies de comunicació

Antic Camí de Castella
Camí de Carolina
Camí de Frederic
Camí de Gallinera
Camí de Garí
Camí de l'EDAR

Camí de la Bola
Camí de la Casa de Reig
Camí de la Mina
Camí de Maravall
Camí de Marxirant
Camí de Tortosa

Camí de Vallés
Camí del Calvari
Camí del Cementeri
Camí del Cementeri Vell
Camí del Floc
Camí del Molí de Roca

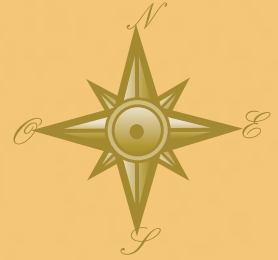
Camí del Polígon Industrial
Camí dels Muts
Camí Fondo
Carretera de Xàtiva a Ontinyent
Ferrocarriil València-Moixent

Altres llocs d'interés

Cementeri
Fàbrica
Formigonera
Gasolinera
Instal·lacions Esportives

Magatzem
Molí de Roca
Papereria
Parc dels Pinets
Polígon Industrial La Vila

Novetlè

La Costera

